

Весна Егерић

ВЕСЕЛА ЕНГЛЕСКА

иронична ренесансна трагедија

ВЕСНА ЕЖЕРИЋ је рођена у Трстенику. Завршила је гимназију у Сремским Карловцима. Дипломирала је енглески језик, на одсеку за енглески језик на Филозофском факултету у Новом Саду. Магистрирала је са темом “Шекспирове драме у критици Милана Богдановића”.

Објавила је књиге: *О свему ишћо иће чека* (хумористичке приповетке), Матица српска, Нови Сад, 1987; *У далеком, шамном огледалу* (приповетке), Међурепубличка културна заједница у Пљевљима (за ову збирку прича добила је награду *Тамил Сијарић*), 1994; *Песме са језера* (песме), Сремски Карловци, Кророви, 1995; *Изабране њесме Вилијема Блејка*, Слово, Врбас, 1997; *Бајрон у Венецији* (приповетке), Змај, Нови Сад, 2001; *Азур и злашћо* (песме), Задужбина Петар Кочић, Бања Лука – Београд, 2002; *Сунчеве кочије* (песме), Змај, Нови Сад, 2004; *Свилени вео* (приповетке), Просвета, Ниш, 2005; *Свадба у Кани* (песме), Орфеус, Нови Сад, 2006; *Словенске слике* (песме), Бранково коло, Сремски Карловци, 2006; *Лейа Јелена* (драма), Савремена српска драма број 26, Београд, 2006 (драма ушла у најужи избор за награду *Бранислав Нушић* Удружења Драмских писаца Србије за 2005)

Објавила збирку поезије *Унушрашњи вид*, Љубостиња, Трстеник, 2008. као и књигу *Пролећни њсалми*, Бранково коло, Сремски Карловци, 2008. и драму *Весела Енџлеска*, Савремена српска драма, Београд, 2008.

Весна ЕГЕРИЋ

ВЕСЕЛА ЕНГЛЕСКА
иронична ренесансна трагедија

ЛИЦА

РОДЕРИГО (РУЈ) ЛОПЕЗ, Јеврејин, лични лекар краљице
Елизабете, преко своје воље уплетен у шпијунске сплетке

ЕЛИЗАБЕТА, суверена и аутократска краљица Енглеске

МЕРИ СТУАРТ, краљица Шкотске и претенденткиња на престо
Енглеске, њена рођака и ривалка

БИСКУП ОД ПИТЕРБОРОА, обожавалац Мери Стјуарт

ЦЕЛАТ

ПРВИ КАТОЛИК

ДРУГИ КАТОЛИК

АМБАСАДОР ШПАНИЈЕ

РОБЕРТ ДЕВЕРУ, ерл од Есекса, млади Елизабетин миљеник, али
не и љубавник, сплеткарош

ВИЛИЈАМ СЕСИЛ, ЛОРД БЕРЛИ, Елизабетин главни саветник

РОБЕРТ СЕСИЛ, Елизабетин саветник, син Вилијема Сесила

СЕР ФРАНСИС ВОЛСИНГАМ, Елизабетин шеф тајне полиције

КАТОЛИЧКИ АТЕНТАТОР

МУЧИТЕЛЈ

ВИЛИЈАМ ШЕКСПИР

БЕН ЏОНСОН, његов пријатељ и супарник у позоришту

ПРВИ ГРАЂАНИН

ДРУГИ ГРАЂАНИН

ТРЕЋИ ГРАЂАНИН

ЗАПОВЕДНИК ПОЛИЦИЈЕ

СЕР ВОЛТЕР РАЛИ, песник и морепловац, млади дворанин, који је
у Елизабетиној милости заменио Есекса

ПРОЛОГ

Држим пешчани сат у руци,
а име ми је Време,
видим: у драми живе опет
романтичне теме.

Поезија је још увек
краљица лепих вештина,
осмех који нам сам Господ
дарује са висина.

Чекам обнову ренесансне драме,
као појаву предивне,
од змаја спасене даме.

Премостићу време, простора ширину
и тужну испричати свима
причу о Јеврејину.

I ЧИН

*Покрећна сцена. На једном делу је збулишиће, на другом дво-
ришиће позоришћа “Глобус”. Мери Сџуарти у предивној шамно-
смеђој бракајној хаљини, ошшивеној крзном, пење се дрвеним сџе-
пеницама на збулишиће. Ту је и Целат.*

МЕРИ: Не могу да поверујем да ми је ово последњи
поглед на свет,
како се брзо скрши смелог сокола лет!
Ко преурањено хрли у почаст и славу,
стићи до круне неће, већ ће изгубити главу.

Пресуда гласи: Марија Стјуарт, по закону краљица
Шкотске и Енглеске краљица самозвана,
осуђује се на смрт због велеиздаје.

О, греси пожуде плотске!
Док не упознах ја Бодвела,
љубавна страст беше ми страна,
али касно, прекасно, човек
до мудре стиже спознаје.

О, како ми је сада то сазнање блиско:
ко превисоко лети, пада одиста ниско.
Као семе у мени израсте мудрости зачетак,
кад једном златом на платну извезох:
у мом крају мој је почетак.

ЦЕЛАТ: Пожурите, Ваше Величанство.

МЕРИ: У Француској су ми се радовали као пролећа ве-
сници,
заједно су ми се клањали
краљеви и песници.
Ако нико други, због мене је, бар,
у вечну ноћ пошао песник Шастелар.

Хтела сам до дна да искапим
што пехар сласти пружа,
Боже, о Тебе се огреших!
С Бодвелом убих мужа!

А и Бодвел је страдао.
У мени неки је враг,
куд год да нога крочи ми,
оставља крвав траг.

И свако ко мени икад
руку љубави пружи,
као да га мој додир благ
урекне или окужи.

Али не бих дала ову спознају
таштине света
за круну што је поносно
сад носи Елизабета.

Можда као ја живот није волео нико.
Свете, не бих те тако мрзела
да те не волех толико!

ЦЕЛАТ: Пожурите, Ваше Величанство.

МЕРИ: Елизабета, и твоју сажаљевам судбину,
кад умреш твој престо припашће
моме кукавном сину.

Иако жена зла си ти, краљица лоша ниси,
и жалим труд твој залудни,
зато што бездетна ти си.

Греси су моји велики,
на прагу Вечности сам тек,
Господе, у Тебе уздам се да се
не збуним заувек.

ЦЕЛАТ: Ваше Величанство, морам да Вас погубим. Молим
за Ваш искрени опроштај.

МЕРИ: Краљица ти искрено опрашта.
На главу пада секира,
приносим ову жртву
за свету и једину
католичку цркву.

Христе, као што су Твоје руке
на овом крсту распете,

(Скида са своѝ враџија расиѐће и љуби ѓа)
полажем своје грехе и муке
у Твоје руке свете.

ЦЕЛАТ: Сагните главу до пања.

МЕРИ: Ја се сада, заувек,
растајем са светском тегобом,
Боже, радосно ишчекујем
радосни састанак с Тобом!

Целаџи удара секиром. Промашује. Из усџија несуђене краљице чује се болан звук. Целаџи удара још једном и одсеца јој ѓлаву.

ЦЕЛАТ: Коначно је успело... Стварно не знам шта ми је данас.

БИСКУП ОД

ПИТЕРБОРОА: Живела краљица!

ПРВИ

КАТОЛИК: Лоше време долази за нас, католике.

ДРУГИ

КАТОЛИК: Мислило се да бити
краљица нека је срећа.
Али усне, зађутите.
Ђутање мудрост је највећа.

Сцена се окреће улево, на сцени џирѓ исџред џозориџиџа “Глобус”. Родериѓо Лоџез, лични лекар краљице Елизабеџе, џамнокос, џамноџиџ човек у црном, скоро џуриџанском оделу, само са белим оковраџником, излази из џозориџиџа “Глобус”. Разочаран је, иџиавише ођорчен џредсџавом. Обрађа се човеку џоред себе.

ЛОПЕЗ: Три пута поновљена лаж постаје истина.
Ништа није тако опасно као пропаганда,
убилачки сан.
Можда нама, Јеврејима, таква је лоша судбина,
али ваљда ће једном и за нас да сване сунчан дан.
Кажу: амбициозни смо, кажу да хођемо месец.
У Лондону нас је било на хиљаде,
сада нас има десет.
Господе, смилуј се на моје јеврејско племе уклето
међу назови хришћанима.
Ништа им није свето.

На позорници, драмски писац, Марлоу Кристофер,
представља Јеврејина, који је нечовек, звер.

Изгледа да Јеврејин и постоји само да завере кује,
узима крв хришћанској деци
и да бунаре трује.
Када је лекар, он то није
да некога излечи,
већ да му смрт убрза,
уместо да је спречи.

Можда тај Кристофер Марлоу
има поетског дара,
али то дубоко вређа
мене као лекара.

Мржњу тих Енглеза према нама,
не може да разуме баш нико.
Што смо им за све криви, Господе,
зашто нас мрзе толико?

Хоће ли они једном
доћи до страшног открића
да су, као и други,
и Јевреји људска бића?

Молим се да се, из овог кошмара,
пробудим у светлост зоре
и молим ти се, Господе,
да не буде још горе.

*Из позоршића излази најирлићани, ланцима окићени, насмејани
Роберт Деверу, ерл од Есекса, са минђушом у уху. Добро би било
играјти га као Лудости Овога Свешта. Прилази Лојезу.*

ЕСЕКС: Добро вече, дон Родериго.

ЛОПЕЗ: За вас, господин Лопез, лојални поданик њеног
Величанства.

ЕСЕКС: Онолико колико то Јеврејин може бити. Ви, Је-
вреји, као што показује овај “Малтешки Јеврејин”,
опседнути сте новцем.

ЛОПЕЗ: Није ли вам доста што сам примио хришћанство?
Шта још Енглеска хоће од мене?

ЕСЕКС: Да верујете у то што исповедате и да служите њено
Величанство, краљицу Елизабету.

- ЛОПЕЗ: Једног дана ће се видети ко је издајник, а ко одани слуга.
- ЕСЕКС: Прећи ћу преко ове увреде и пружити вам драгоцену прилику да послужите нашој заједничкој владарки.
- ЛОПЕЗ: Шта још могу да учиним, што већ нисам учинио као лекар?
- ЕСЕКС: Прећи ћемо на то. Ви знате да још од ступања на престо Мери Тјудор, Елизабетине старије сестре, у Енглеској постоји константни јаз између протестаната и католика. То је борба не само између две вере, већ борба за независну Енглеску, којом ће владати краљица, а не папа. Наша, протестантска краљица!
- ЛОПЕЗ: Те политичке чињенице су ми познате.
- ЕСЕКС: Знате још и да су католици подржавали претензије шкотске краљице Марије на енглески престо и да је наша краљица, колико год била невољна да примењује силу, под притиском Крунског Савета погубила Мери Стјуарт. Знате и да је краљица Елизабета, својим одбијањем да се уда за Филипа Шпанског, као и својом привредном политиком земље, изазвала трвење између Шпаније и Енглеске. Кад је одбила просидбу војводе Анжујског, на њу је покушан атентат. Сер Франсис Волсингам ме убеђује да се може очекивати још један.
- ЛОПЕЗ: И шта ја ту могу да учиним?
- ЕСЕКС: Много. Ви сте се залагали за португалског претендента, дон Антонија и Фереиру.
- ЛОПЕЗ: Па, за разлику од вас, Енглеза, ми, Јевреји се држимо једни других. То нам је једино остало.
- ЕСЕКС: Израдићу вам опроштај од краљице. Али, заузврат, тражим нешто. Вечерас је са мном амбасадор Његовог Величанства, краља Шпаније. Желим да га упознате.
Сер Франсис ме упозорава да ће он, с обзиром на ваше шпанско порекло настојати да вас ангажује као свог човека у Лондону и, штавише, понудити вам одређену своту новца. Примите и новац и понуду и шпијунирајте Филипа за нас.

- ЛОПЕЗ: Да будем двоструки шпијун?
- ЕСЕКС: У интересу Енглеске и Њеног Величанства, које ће умети то да цени. Кристофер Марлоу је профитирао на томе што је шпијунирао за рачун Њеног Величанства.
- ЛОПЕЗ: Е баш да не будем таква свиња!
- ЕСЕКС: Пазите се, ваше речи би се могле тумачити као израз нелојалности.
- ЛОПЕЗ: Ви, као краљичин миљеник, довољно сте лојални за све нас.
- ЕСЕКС: Због таквих речи би вас могли обесити. Цео свет зна да је Елизабета Енглеска девица.
- ЛОПЕЗ: Мене се, ни као поданика, ни као лекара, не тиче било краљичино девичанство или његово одсуство. А ваше претње вешањем оставите за ситну боранију. Ја имам утицајне пријатеље на двору.
- ЕСЕКС: Ја такође. Зато, гледајте да, ипак, будете љубазни према амбасадору Шпаније. Енглеска ће то умети да цени. Ми ћемо вас ценити. Али, ми о вуку, а вук на врата. Ево, долази амбасадор. Остављам вас да на миру поразговарате.

Илази Есекс. Лојез гласно размишља.

- ЛОПЕЗ: Цео живот ја служењу енглеске Краљице посветих и доживех да ми један млади енглески фићфирић прети. То мало што зарадих, списках на трошкове разне, добијох ласкаве похвале. Речи, све речи празне! Залудан живот у преданом лечењу шкрте жене! Овај је Есекс стопут богатији од мене! Није он на том нивоу алтруизам да схвати. Па, кад већ неће Краљица, нек ми Краљ Шпаније плати. Филиповом позиву на сарадњу ја ћу се одазвати,

а заузврат нећу њему
ништа ја одати.

*Лојезу њрилази Амбасадор Шпаније, ситан човек у кићњастиом,
ренесансном оделу, лукавог лица.*

АМБАСАДОР: Господине Лопез, преносим вам поздраве шпанског краља.

ЛОПЕЗ: Нисам био свестан да Његово Величанство обраћа пажњу на безначајне мале лекаре.

АМБАСАДОР: Његово Величанство је заступник Бога на земљи, поред папе. И свестан је тешког положаја Јевреја овде у протестантској Енглеској.

ЛОПЕЗ: Нисам нешто запазио да је у католичкој Шпанији ишта бољи.

АМБАСАДОР: Краљица не уме да цени ваше услуге. Мој господар би их боље ценио.

ЛОПЕЗ: Колико би их боље ценио?

АМБАСАДОР: *(Сћушћиа му у цей кесу)*
Оволико. И сваки пут толико.

ЛОПЕЗ: А шта моја маленкост заузврат треба да учини?

АМБАСАДОР: Одговорићу једним противпитањем: да ли краљица Енглеске намерава да се уда и за кога?

ЛОПЕЗ: А откуд би то један обичан лекар знао?

АМБАСАДОР: Зашто Јеврејин на свако питање одговара питањем?

ЛОПЕЗ: А зашто Јеврејин не би на свако питање одговарао питањем?

АМБАСАДОР: Бићу конкретан. Има ли шансе да се краљица уда за неког Енглеца, онога ерла од Есекса, на пример?

ЛОПЕЗ: За Роберта Деверуа? Бог вас благословио, никако.

АМБАСАДОР: Краљица мајсторски жонглира брачним понудама принчева и владара. Проносе се гласови да је томе крив баш овај zgodни и глупи ерл од Есекса.

ЛОПЕЗ: То су гласови које проноси сам ерл од Есекса. Краљици би било испод части да се уда за било ког од својих поданика. Она има свиту обожавалаца и

игра се њима, као мачка мишем, али је исувише паметна да би се удавала.

АМБАСАДОР: Жене нису никад сувише паметне да би се удавале.

ЛОПЕЗ: Ово није жена, ово је храст. Добри, стари енглески храст.

АМБАСАДОР: Испитајте ми Елизабетине намере у погледу брака и добићете још злата и дијаманата.

ЛОПЕЗ: Све ћу вам рећи што будем у стању да докучим. Збогом!

АМБАСАДОР: Полаком, морате да потпишете признаницу за мог господара.

Лоџез узима ћеро и поћћисује ћаћир, који му Амбасадор Шћаније даје.

АМБАСАДОР: Видимо се ускоро у Амбасади. А сада, збогом!
(*Излази*)

ЛОПЕЗ: Збогом! Као да душа моја излази на ова врата! Нисам ваљда ја то потписао уговор с ђаволом?

II ЧИН

Весџминсџерска џалаџа. Двораном шетџа Елизабетџа Енџлеска, риџе власуџе, у широкој хаџини на обруче, накиџена дијаманџима као визанџијска икона. С њом је њен лични саветџник, сер Вилијам Берли, сџарац седе браде. Добро би џа било иџраџи као Мудроџ Сџарца.

СЕР ВИЛИЈАМ

БЕРЛИ: Од погубљења шкотске краџице, Ваше Величанство је јело као птица. Сви ми бринемо да џете се разболети.

ЕЛИЗАБЕТА: Онда џу звати доктора Лопеза.

БЕРЛИ: Не треба Вама лекар за тело, веџ за душу. Потребан Вам је искрен пријатеџ, који џе вам давати мудре савете.

ЕЛИЗАБЕТА: Ви их имате и за извоз. Ако енглеска благајна поново буде празна, као у време мог оца, извозиџемо Ваше савете.

БЕРЛИ: Ваша иронија није на месту. Ко је био уз Вас кад вас је прогањала Ваша сестра, Мери? Ко вам је био на услузи, кад сте били заточени у Тауеру, међу лудацима? Ко Вас је храбрио да издржите, и ко је, после њене смрти, потпомогао вашем доласку на престо?

ЕЛИЗАБЕТА: Знам, све знам. А шта сада саветујете?

БЕРЛИ: Папа Пије V Вас је екскомуницирао. Ономе ко вас убије, опростиџе грехове и малтене га канонизовати.

ЕЛИЗАБЕТА: Шта може једна жена против Заменика Сина Божијег?

БЕРЛИ: Удајте се. Обезбедите себи заштиту.

ЕЛИЗАБЕТА: За кога?

БЕРЛИ: За било кога, осим за Филипа Шпанског.

ЕЛИЗАБЕТА: Ваџда се ту и ја нешто питам.

БЕРЛИ: Династички бракови су сувише важна ствар за државу да би били препуштени срцу појединца.

ЕЛИЗАБЕТА: Све сам дала за државу. Шта још хоџете од мене?

БЕРЛИ: Да се удате и родите!

- ЕЛИЗАБЕТА: Тако ми Бога, с вама ћу родити мечку!
- БЕРЛИ: У реду, у реду, здрав разум је рекао своје. Одох ја...
Сер Вилијем Сесил, лорд Берли, одлази.
- ЕЛИЗАБЕТА: Да две душе имам у грудима својим,
не бих казала, кад је реч о браку,
зашто врлудам,
и једна душа не би признала другој, ја се бојим,
што живим у целибату, не желећи да се удам.
- Улази ерл од Есекса.*
- ЕСЕКС: Написао сам сонет о Вашој лепоти.
- ЕЛИЗАБЕТА: Још један?
- ЕСЕКС: И Ваш верни витез је открио заверу против Вашег
Величанства.
- ЕЛИЗАБЕТА: Још једну?
- ЕСЕКС: У питању је онај Јеврејин, лекар, змија која се
сакрива у цвећу ваше љубави и милости, пас који
уједа руку која га храни...
- ЕЛИЗАБЕТА: Збиља ми је доста поезије. Дајте ми неку чи-
њеницу.
- ЕСЕКС: Чињеница је да га је Ваш стари пријатељ, краљ
Филип, платио да вас отрује.
- ЕЛИЗАБЕТА: Опа! Имате ли ви за то неких доказа?
- ЕСЕКС: Претрешћемо му кућу. Набавићемо их.
- ЕЛИЗАБЕТА: Боље би вам било то, него да оптужујете невиног
човека.
- ЕСЕКС: Докази су ту, Ваше Величанство... Може ли за
Вашег верног слугу један пољубац?
- ЕЛИЗАБЕТА: Драги Роберте, одиста се заборављате.
- ЕСЕКС: Ја сам ерл од Есекса, потомак племените лозе.
- ЕЛИЗАБЕТА: А ја сам, сто му громова, Елизабета, краљица
Енглеске! Мој отац је, покој му души, стотину
таквих грофова као што сте Ви оставио без главе!
- ЕСЕКС: Довиђења, Бес, остављам Вас док не будете боље
воље.
- ЕЛИЗАБЕТА: Што неће бити скоро.
- Излази ерл од Есекса.*

ЕЛИЗАБЕТА: Драги лорде Сесиле, знам да прислушкујете иза врата. Уђите, слободно уђите!

Улазе Роберт и Вилијам Сесил.

РОБЕРТ

СЕСИЛ: Ваше Величанство, као ваш пријатељ, био сам слободан да чујем...

ЕЛИЗАБЕТА: На овом двору има превише слобода. И још мене оптужују да владам аутократски!

РОБЕРТ

СЕСИЛ: Ваше Величанство, не узимајте себи на душу грех да ухапсите оног Јеврејина. То је најстручнији лекар, најоданији слуга Вашег Величанства.

ЕЛИЗАБЕТА: Шта ви мислите, сер Вилијаме?

ВИЛИЈАМ

СЕСИЛ,

ЛОРД БЕРЛИ: Исто што и Роберт.

ЕЛИЗАБЕТА: Збуњена сам. Сер Франсис Волсингам тврди да је мој живот у опасности.

РОБЕРТ

СЕСИЛ: Драги Волсингам је постао параноичан, откако је отровао краљицу Мари Анжујску. Али, све у свему, он је Ваш одани слуга.

ЕЛИЗАБЕТА: Збуњена сам.

РОБЕРТ

СЕСИЛ: Не треба да будете. То је још један покушај глупог Роберта Есекса да освоји ваше срце и вашу благајну.

ЕЛИЗАБЕТА: Коју су стални ратови прилично испразнили.

РОБЕРТ

СЕСИЛ: Задуженом Есексу би било доста.

ЕЛИЗАБЕТА: Да се удам за Есекса? Ха!

РОБЕРТ

СЕСИЛ: Реците то њему. Већ замишља племиће како му се клањају и увежбава снисходљив наклон.

ЕЛИЗАБЕТА: А у међувремену?

РОБЕРТ

СЕСИЛ: У међувремену, обратите пажњу на онога католика, кога је ухватио сер Френсис. Ту је, мислим, у питању стварна завера.

ЕЛИЗАБЕТА: Изиђите, господо.

(Излазе)

Позовите сер Франсиса Волсингама!

Улази Елизабетиин шеф њајне службе. Мршав, врло висок човек, дуге косе, везане у реи, са брадом и са минђушом у увейу. Одевен је елегантно у црно. И очи су му црне. И чарапе су му црне. Ојасан човек.

ЕЛИЗАБЕТА: Сер Франсисе, и Ви сте, наравно, ту у близини...

ВОЛСИНГАМ: Увек у Вашој близини, Величанство. Што би рекао сер Волтер Рали: Као што бледи Месец прима светлост од Сунца... Али да пређемо на ствар. Ухватио сам католичког атентатора, са писмима од папе...

ЕЛИЗАБЕТА: То је довољно. Доведите га!

Волсингам доводи ајенџајора. То је веома млад, њлав човек, скоро дечак, али има крајњефанајичан израз лица.

ЕЛИЗАБЕТА: Баш си леп младић! Шта ти је то требало? Је ли стварно требало да ме убијеш?

АТЕНТАТОР: *(Ћуји)*

ЕЛИЗАБЕТА: Ако признаш, твоја младост биће ти олакшавајућа околност. Нећеш умрети.

АТЕНТАТОР: *(Ћуји)*

ЕЛИЗАБЕТА: И не би ти било жао?

(Изнервирано)

Сер Франсисе, овај ћути као да је цистертитски калуђер. Ништа неће да призна.

ВОЛСИНГАМ: Кад применимо “лешинарка”, све ће признати. Признаће и оно што није почињо.

ЕЛИЗАБЕТА: Шта је “лешинарка”?

ВОЛСИНГАМ: Справа која полако ломи кичму.

ЕЛИЗАБЕТА: Колико пута сам вам рекла да сам против тих Ваших драстичних метода.

ВОЛСИНГАМ: Опасни људи изискују драстичне мере. Како каже народ: на љуту рану – љуту траву!

ЕЛИЗАБЕТА: Ах! Народ је рекао море глупости у својим пословицама.

ВОЛСИНГАМ: Нека живи Елизабета, по милости Божијој краљица Енглеске!

АТЕНТАТОР: Не. Нека живи света Мајка, Католичка црква!

ЕЛИЗАБЕТА: Били сте у праву. Проговорио је. Доведите ми сада ерла од Есекса.

Изазе сер Франсис Волсинџам и католички Ајенџајтор. Улази Роберт Деверу, ерл од Есекса.

ЕЛИЗАБЕТА: Морам да вас укорим као једног дрског и несрећног младог човека, који баца лагу на недужног и угледног грађанина и мог личног лекара.

ЕСЕКС: Ето, чему се све лојални поданик излаже, када жели да заштити живот свог суверена.

ЕЛИЗАБЕТА: Али, где су вам докази?

ЕСЕКС: Докази су овде: признаница Филипа II, коју је својом руком потписао Руј Лопез! Погледајте, Ваше Величанство!

Пружа Елизабетини џајир, који она дуго у неверици разгледа.

ЕЛИЗАБЕТА: Не могу да верујем! Веровала сам том човеку као роду рођеном.

ЕСЕКС: На срећу има још увек нас, који смо до смрти верни Вашем Величанству... Бес...

ЕЛИЗАБЕТА: Реци.

ЕСЕКС: Могу ли сад добити пољубац?

ЕЛИЗАБЕТА: Нека ти буде, луда главо.
(Пољуби ја)
Сад ми иди с очију. Добићеш још једно имање.
Уморна сам.

Есекс љобедоносно одлази.

ЕЛИЗАБЕТА: Како је монарх увек сам!
На двору царује издаја, срам.
Чобанин спава где год ниче трава,
ал' немирно спава крунисана глава.
Залуд се преврће по постељи мекој,
о земљи сна снева, чаробној, далекој,
пре но што огласи песма неке птице,
врелу, усијану зору несанице.
Боли ме глава, баш ме је воља
да утонем у златна нарциса поља,
да ме њихов мирис носи у давно избледеле,
чаробне детињства и снова пределе.
О дођи, дођи, вилински сну!
Краљица Енглеске сад је на дну.

Сценова се завеса.

III ЧИН

Покрећна сцена. На једном делу сцене тамница. На другом ѓубилишије с вешалима. У мрачној тамници Тауера су Мучишељ, Капиолички Ајенџајтор, који прилично измрцварен, лежи на поду и џу је усћрашени Родериџо Лојез. Иза једне решешке, све посамџира сер Франсис Волсинџам.

МУЧИТЕЉ: Цабе ти што си отрпео, Волсингам ће написати признање. Хајдете сад Ви на справу, докторе.

Лешинарка чека, језива и сћрашна у својој једносћавносћи. Мучишељ причвршћује челичне обруче око Лојезовоџ шела.

МУЧИТЕЉ: Понекад ми је мука од овог посла. Мрзим тај звук крцања костију. Докторе, признајте бар Ви, олакшајте ми муку!

АТЕНТАТОР: *(С муком диже ѓлаву)*
Докторе Лопез, не дајте се гадовима!
(Клоне)

МУЧИТЕЉ: Мислим да је мртав. Признајте, шта Вас кошта, умрећете и овако и онако.

ЛОПЕЗ: Боли ме сваки уд,
од страха губим дах.
Није ме страх од смрти,
од мучења ме је страх.
О, како ти је било,
Боже мој благи, Христе,
када си прошао ти
кроз муке ове исте!

Ово је крваво тело
доказ мог учеништва,
зашто ми душа онда
трепери због мучеништва?

Зашто се толико бојим,
зашто толико стрепим,
када управо стојим
пред примером Твојим лепим?

Тек сада ја Твој
осетио сам зов,
кад патих као преци ми:
Јосиф, Јеремија, Јов.

Као када ти уз руг
у руке забијаху чавле.
Као што пропати Петар,
као што пропати Павле.
Бејаху чврсти у вери,
одани својој идеји,
као и Ти, бејаху они
сви одреда Јевреји.

МУЧИТЕЉ: Шта мрмљаш, Јеврејине?

ЛОПЕЗ: Зна ли краљица за ову заверу против мене?

МУЧИТЕЉ: Зна.

ЛОПЕЗ: Неко ме је оклеветао.
А и ти си ту да крикове моје слушаш.
О, сад знам да ђаво постоји.
Ђаволе, зашто ме кушаш?

МУЧИТЕЉ: Узалуд призиваш ђавола, сада ћеш признати.
(*Савија га до пода*)

ЛОПЕЗ: Боже мој, Боже мој, зашто сам се полакомио на
Филипово злато?

СЕР ФРАНСИС

ВОЛСИНГАМ: (*Излази иза њаравана*)

Доста је. Признао је. Ослободите га. Идем кра-
љици. Сутра ће бити обешен за пример народу!

*Сцена се окреће. У другом њлану губилишиће. Уз дрвене сценојенице
њење се докњор Родериџо Лопез, у њрајњњи Целајња, оноџ исцњоџ
ишњо је њоџубио Мери Сњјуарњј. Руља, жељна узбуђења урла:
“Смрњ Јеврејину”! Ту је и доњтерани, њамнокоси Шексњир у њра-
њњи млађеџ, дебељушкасњоџ Бена Цонсона.*

ЛОПЕЗ: Јасно је то, дабоме,
живот је, у ствари, смрт,
једино кроз смрт човек може
у Рајски да уђе врт.

Дај да Небески Јерусалим видим
кад склопим очи моје,
Господе, молим те, прими ме
код себе, у Краљевство своје!
У сјају камења драгог,
где тече Живота Река.
А Есекс нек је проклет
док је света и века!

(Понавља)

А Есекс нек је проклет
док је света и века!

ЦЕЛАТ: Нема Судије да прочита папир. Хајде и то да обавимо: Осуђује се за велеиздају и покушај тровања краљице Елизабете, по милости Божијој владарке Енглеске, доктор Руј Лопез, њен лични лекар. Ставите главу под омчу... Имате ли шта да изјавите?

ЛОПЕЗ: Волим краљицу Елизабету као што волим Исуса Христа.

ПРВИ

ГРАЂАНИН: Ироничан је, јеврејски гад.

ДРУГИ

ГРАЂАНИН: Заклела се земља рају да се тајне све сазнају.

ТРЕЋИ

ГРАЂАНИН: (*Целаиу*)
Шта чекаш? Нек виси!

У маси се чује узвик: "Обесиие Јеврејина!" Руља се весели вешању. Лојез се њрекрсии њошћуно мирно, Целаиу му сћавља омчу и њришјеже. Лојез брзо умире.

ПРВИ

ГРАЂАНИН: Дошли су и Вилијам Шекспир и Бен Џонсон. Ено их!
(*Показује ѓлавом на њих*)

ШЕКСПИР: Руља, стадо, крдо; такви су до века,
увек спремни да линчују поштеног човека.
Ништа му у животу
није тако пристајало као то
како се са животом он растао.
Умро је као да је увежбавао
како да умре да би бацио
најскупљи свој иметак као ситницу
нимало вредну.

ЏОНСОН: Да ли Ви то управо пишете стихове за своју нову драму?

ШЕКСПИР: Сасвим тачно, Бене. За једну крваву историјску драму.

ЏОНСОН: Драго ми је што видим да се заузimate за потлачене, обично побуна није била у Вашем стилу.

ШЕКСПИР: Из Вас говори завист, Бене. Ја сам писао против краљице.

- ЏОНСОН: То је католичка политика.
- ШЕКСПИР: А писаћу и против следећег краља.
- ЏОНСОН: И то је политика.
- ШЕКСПИР: Да заћутим?
- ЏОНСОН: И то је политика. А Ви и не бисте могли да заћутите. Ви сте велики, демонски писац.
- ШЕКСПИР: Покојни Марлоу био је велики, демонски писац. Када се човеку не разумеју стихови и кад његову духовитост не прати дечко Разборитост, онда је то горе од плаћања великог рачуна у некој крчми.
- ЏОНСОН: Какво је Ваше мишљење о уметности, Вилијаме?
- ШЕКСПИР: Уметност је дар светог Духа. Моја уметност је божанска.
- ЏОНСОН: Имитирате живот.
- ШЕКСПИР: Говорите као пуританци.
- ЏОНСОН: Боже сачувај, ја се тих мрзитеља позоришта гротим. Али Ви имитирате живот.
- ШЕКСПИР: Сам Бог је велики трагичар. Сам свет је једно пространије позориште “Глобус”.
- ЏОНСОН: Ја ћу својом сатиром шибати мане друштва.
- ШЕКСПИР: Млади сте, пробајте. Некад сам желео да умрем за истину, а сада само пишем о њој.
- ЏОНСОН: О истини, онаквој каквој је Ви видите.
- ШЕКСПИР: Свечи су умирили за њу.
- ЏОНСОН: И то је политика.
- ШЕКСПИР: Има ли шта, човече, што за Вас није политика?
- ЏОНСОН: Једно пиће у кафани “Код Вепрове главе” не би било политика. Желео бих да Вам покажем скицу своје комедије.
- ШЕКСПИР: Све, дакако, о мом трошку
- ЏОНСОН: Части ми, да имам пара, ја бих платио.
- ШЕКСПИР: Ви сте, човече, атак на мој новчаник. Дакле, идемо код “Вепра”.
- ЏОНСОН: Дакако код “Вепра”. Да сперемо укус смрти са усана.

Одлазе. Завеса се сипушија.

IV ЧИН

На унутрашњој позорници, која се види са улице кроз прозор, дешава се пантомима Елизабете и Есекса. Он улази у њену одају, док она сивава власуљу и иминка се. Клечи, немо је моли за опроштај. Она се исправи, у свој својој величини, виче, бесни и показује му руком да оде. Он одлази, покуњен. Завеса се спушта на прозор.

На улици стоје Вилијам Шекспир и Бен Џонсон у живом разговору.

БЕН ЏОНСОН: Јесам ли Вам рекао да ће Вам политика доћи главе? Јесте ли стварно написали у драми: “Долази храбри гроф, носећи победу на врху мача?”

ВИЛИЈАМ

ШЕКСПИР: Он је губитник. А ја имам слабост према онима који губе битке.

БЕН ЏОНСОН: То је глупо. Гроф се добро показао код Кадиза, али је његова мисија у Ирској војнички пораз, потпуна катастрофа.

ШЕКСПИР: Шта ћете.

БЕН ЏОНСОН: Добро, шта је онда било?

ШЕКСПИР: Онда је код мене, у Шордич, дошло једно тајанствено лице и понудило ми новац да своју ранију трагедију “Ричард II” адаптирам за позорницу. Онда сам ја покушао да изврдам, рекавши да је то једна стара трагедија, а дотични младић ми је рекао: “А не, Ваше драме никад не застаревају.”

БЕН ЏОНСОН: И Ви сте поклекнули пред тим јевтиним комплиментом?

ШЕКСПИР: И ерл од Есекса ми је обећао своју милост, кад он постане краљ Енглеске.

БЕН ЏОНСОН: Што ће бити на Куково лето.

ШЕКСПИР: Рекао сам Вам да волим изгубљене битке.

БЕН ЏОНСОН: И заиста сте мислили да Ваша трагедија о слабом краљу, кога свргава јачи, може да промени историју Енглеске? Са Елизабетом Енглеском, која је јача од свих?

ШЕКСПИР: И гори од мене су стварали историју.

БЕН ЏОНСОН: Баш зато што су гори. И? Шта је онда било?

- ШЕКСПИР: Есексови људи су се одушевили представом, а било је повика и у маси: “За Енглеску, а против шпанских утицаја!” Тренутна понесеност. Увек су волели моје драме.
- БЕН ЏОНСОН: И шта је онда било?
- ШЕКСПИР: Краљица је онда мене позвала на аудијенцију, где сам је први пут видео насамо.
- БЕН ЏОНСОН: И шта је онда било?
- ШЕКСПИР: (*Имиџира женски глас*)
“Шта је то, господине Шекспире, чујем да се на обали Темзе дају неке драме о свргавању монарха?” Кажем ја: “Јесте, али у то су унесене моје мисли о божанском праву краљева.” “Неће бити свргавања монарха.” “Наравно да неће, Ваше Величанство.” “И заиста мислим да је од Вашег “Ричарда II” бољи Ваш “Хенри IV”. Пишите о дебелим Фалстафу. Напишите неку комедију о томе како се Фалстаф заљубио. Доста ми је трагедија, живот је трагедија. Ја волим комедије.” “Хоћу, Величанство.” “Било би глупо да најталентованији дворски писац потоне са будаластим Робертом. Штитила сам Вас откако сте били глумац у “Краљичиним људима” и увек ћу Вас штитити. Али, кад већ пишете о Енглеској, упамтите – ја сам Енглеска!” “Да, Ваше Величанство.”
- БЕН ЏОНСОН: Веома храбро од Вас.
- ШЕКСПИР: Није храбро, али је политички.
- БЕН ЏОНСОН: Ах, политика!
- ШЕКСПИР: Шта ћете, политика није нетакнута девица, као наша краљица.
- БЕН ЏОНСОН: Уколико је краљица нетакнута девица. Моје је мишљење да она има нешто што јој омогућује да спава са мушкарцима, а да ипак остане девица.
- ШЕКСПИР: Молим Вас, Бене, оставите се вулгарности.
- БЕН ЏОНСОН: Шта мислите, шта ће бити са ерлом од Есекса?
- ШЕКСПИР: Шта буде биће, ја више у томе не учествујем. Осим као посматрач са стране. Ерл од Есекса је пошао са својим присталицама кроз лондонски Сити. На све стране се чује: “Издаја! Издаја! Треба спасити

Енглеску! Есекс и Енглеска!” Он није дошао до мудрости, а ја јесам. Погрешно сам што сам се бавио политиком. То ми је трећа највећа грешка у животу.

БЕН ЏОНСОН: А које су друге две?

ШЕКСПИР: Што сам оставио жену...

БЕН ЏОНСОН: Ви сте имали жену?

ШЕКСПИР: Шта се правите луди, добро знате моју Ану у Стратфорду. Оставио сам жену с децом, а сину је баш тада највише био потребан очински узор. Јесте, слао сам новац. Као да се новцем може заменити љубав!

БЕН ЏОНСОН: А друга грешка?

ШЕКСПИР: Што сам се заљубио у једну црну лепотицу. Опрости ми, свети Боже, знао сам да је то грех, али у оку јој је био позив, црне змије њене косе падале су по мом телу. Висока, витка, живахна, чаробна! Волео сам је до лудила, па и преко те границе. Преварила ме је са најбољим пријатељем и добио сам што сам заслужио. Ах, лажни пријатељи и лажне љубави! Да напишем још сто сонета, не бих исписао све што сам тада осећао. Сада ме само пече грех. Испразан ми је био живот, Бене, испразан и протраћен улудо.

БЕН ЏОНСОН: Није тако, Ви сте велики уметник.

ШЕКСПИР: Да ли је великим уметницима допуштено да крше Божије законе и рањавају свог предоброг Творца? Знам да није. Сад знам. Могао сам бити и нешто више од великог драматичара: могао сам бити велики човек.

БЕН ЏОНСОН: Ви јесте велик човек, Виле. И врло несрећан човек.

ШЕКСПИР: Човек је са својих врлина увек срећан. Ја сам, читав живот, несрећан са својих порока. Ја сам мало бољи него паганин.

БЕН ЏОНСОН: Ко од нас може рећи ко ће ући у царство небеско?

ШЕКСПИР: Молим се дан и ноћ, али имам јак предосећај: Бог ми неће опростити.

БЕН ЏОНСОН: Велика је Божија милост.

ШЕКСПИР: Да, трпи грешнике, док му не додијају.

БЕН ЏОНСОН: Ви имате једну визију суровог Бога, Вилијама.

ШЕКСПИР: Не, ја сам само читао Стари Завет. Просто се чудим како Бог не уништи свет, као у време Ноја, Содоме и Гоморе и египатског помора.

БЕН ЏОНСОН: Људи су људи, Вилијеме.

ШЕКСПИР: Стрепим од масе. Маса усисава, маса ништи, маса прождире. Гледао сам их како вриште: “Обесите Јеврејина!” Аждајина деца, сваког би спржили својим пламеном, а нарочито пророке! А сваки прави песник је пророк. Стрепим од масе, а и сам сам део те масе. Једног дана, повући ћу се код своје Ане у Стратфорд, узгајати пилиће, подизати децу и живети животом сеоског племића.

БЕН ЏОНСОН: Биће Вам досадно, Виле.

ШЕКСПИР: Ах, и тамо има кафана... У нетакнутој природи, далеко од лудог мноштва, далеко од завидљивих писаца, као што је дебели Роберт Грин, далеко од цензуре и Њеног Величанства, краљице Елизабете, од дворских интрига и сплетака, од похотљивих жена и још похотљивијих дечака, од лондонске буке и беса. У неки нормалан свет, да у срцу тишине пронађем унутрашњу светлост. “Те грубе магије одричем се сада...” Је ли ти икад пало на памет да је позориште магија?

БЕН ЏОНСОН: Исувите је чудесног у Вашим комадима.

ШЕКСПИР: Свет је чудесан, живот је бајка.

БЕН ЏОНСОН: Да ли је и Ваш живот бајка?

ШЕКСПИР: Да, бајка мог живота је: од школарца у зеленом Стратфорду до бинотресца у Лондону, што би рекао мој пријатељ, Грин.

БЕН ЏОНСОН: А живот краљице Елизабете, да ли је и он бајка?

ШЕКСПИР: Краљица зачаране земље, која одбија просидбе шпанског краља, руског цара, француских војвода, која спасава земљу, зар то није бајка? Вилинска краљица Глоријана нашег покојног пријатеља, Спенсера, којој нико није потребан. Свако живи своју личну бајку, па и краљица Елизабета.

- БЕН ЏОНСОН: Мислиш ли да јој нико није потребан? Свако људско биће чезне за љубављу. Ево, сад јој се сер Волтер Рали својски удвара.
- ШЕКСПИР: Да, краљица прими од њега на поклон кромпир и мрзовољно га загризе, похвали га што је енглеску колонију у Америци назвао по њој Вирџинија - и шта с тим? Она је девица, а он за платонску љубав није створен, упркос свих својих сонета и песама Океана Синтији. Сумњам да је иједан мушкарац за то створен. У томе је краљичина трагедија.
- БЕН ЏОНСОН: Али, волела је Есекса.
- ШЕКСПИР: Да, и погубиће га, као што је њен отац погубио њену мајку, Ану Болен. Историја се досадно понавља. Деценијама рашчлањавам лавиринт историје и видим да он води кроз море крви.
- БЕН ЏОНСОН: Како је то чудно! Есекс, који је годинама био миљеник краљице!
- ШЕКСПИР: Сигурније је не бити миљеник краљева. Ко седи предалеко од ватре, смрзне се, ко седи преблизу, може да изгори. Као Икар, кад је пожелео да управља сунчевим кочијама! О, да ми је да уроним лице у невене и беле раде, да не чујем више шкрипу пера по хартији и туп ударац секире на губилишту! Знате, Бене, толико сам ликова створио да се питам: ко сам у ствари ја? Повући ћу се у Стратфорд да установим ко сам.
- БЕН ЏОНСОН: Ко сам? Сваки дан сам неко други.
- ШЕКСПИР: Вреди спознати самог себе. Ко је тај човек, који је ради уметности изневерио жену и сина?
- БЕН ЏОНСОН: Велики песник, необуздан као и сви песници.
- ШЕКСПИР: Мој син би био велики песник, да је поживео. Још ме прате његове велике, крупне очи. Да ли мислиш, Бене, да, кад Бог жели да нас казни за неку велику жељу, он нам то да? Ништа нисам толико желео као тог дечака. Ништа, ни саму своју уметност, нисам волео као тог несрећног, рано умрлог дечака! Знаш како пишем поезију? Певам као славуј, који је видео своје гнездо похарано и славујче однесено! Све тужније и тужније!

- БЕН ЏОНСОН: Проћи ће, Виле. Ви сте велики песник.
- ШЕКСПИР: А краљица Елизабета, је ли и она песник?
- БЕН ЏОНСОН: Ако је зло поезија, и она је велики песник.
- ШЕКСПИР: Она, као и сви идеалисти, чини зло ради неког вишег добра. Она мисли да је борац за добро. Несрећно доба, које рађа грешнике!
- БЕН ЏОНСОН: Ово је доба велике поезије.
- ШЕКСПИР: Увек поезија!
- БЕН ЏОНСОН: Шта бисте Ви, Виле, светост?
- ШЕКСПИР: Да, ја бих светост.
- БЕН ЏОНСОН: Оставите се светаца, Виле. Овде на земљи, све врви од бурног, грешног живота. Ја тако волим живот! Продавачице риба се деру: “Рибе! Рибе!” С друге стране, вичу: “Оштримо ножеве!” Понеко се и посвађа са муштеријама. Како је пун живота мој Лондон!
- ШЕКСПИР: Мрзим пијацу. У последње време, све се износи на пијацу. Част, морал, храброст и љубав – навали народе!
- БЕН ЏОНСОН: Вилијаме, а позоришне представе? Док збленути гледалац зури у “Хенрија V”, сецикеса из Сатарка му, бескрајно елегантним покретом одсеца кесу. Не стигне ни да се изненади шта га је снашло. Богатије ће намамити врачаре да им прорекну судбину и споје их с неким, или ће им алхемичари “открити” тајну камена мудрости, еликсира младости, елфа и силфида. Просто да човек пише о томе.
- ШЕКСПИР: Народ, који не верује ни у шта, верује у све.
- БЕН ЏОНСОН: Ви не волите свој народ, Вилијаме.
- ШЕКСПИР: Волим Енглеску, али не волим Енглезе. Ох, како бих те волео, Енглеска, да у теби нема Енглеза!
- БЕН ЏОНСОН: Гледајте Сити. Посматрајте покрете мноштва, кад га очара вешт говорник. У таласима они навиру, снажни као Темза, ма шта причам, снажни као море!
- ШЕКСПИР: Лако се очаравају и још лакше разочаравају. Оног, ког су данас ковали у звезде, сутра ће послати на губилиште! Многоглаво чудовиште окреће своју

колективну главу, час у једном час у другом правцу. О, како они завиде моћнима! О, како се они боје моћних! Слабе газе, а пред јакима пузе. Такав је енглески народ.

БЕН ЏОНСОН: Ипак сте га славили у “Хенрију V”. Народ је јунак скоро свих Ваших драма.

ШЕКСПИР: Народ је јунак свих мојих драма. Кад се догађа народ, чувајте главе. А данас ће се догодити народ.

ПРВИ

ГРАЂАНИН: *(Пролази њоред њих, не видећи их)*
Живео Есекс! Есекс и Енглеска!

ДРУГИ

ГРАЂАНИН: Есекс и Енглеска!

ТРЕЋИ

ГРАЂАНИН: Ово може да буде опасно.

ПРВИ

ГРАЂАНИН: Мислиш да може да буде опасно?

ДРУГИ

ГРАЂАНИН: Ја станујем ту, у Ситију. Да свратимо код мене на пиво?

ШЕКСПИР:

(По сџрани)
Народ трoмих пивопија – то смо ми!

На сцену њоносно сџуџа ѓроф од Есекса са енџлеском засџавом.

ЕСЕКС: Против мене је скована завера! Ову земљу ће да продају странцима. Круна је већ продата шпанској инфанткињи! Заузмимо палате, заузмимо градове! Крените сви са мном, вичући: Есекс и Енглеска!

ПРВИ

ГРАЂАНИН: Есекс и Енглеска!

ДРУГИ

ГРАЂАНИН: Есекс и Енглеска!

ТРЕЋИ

ГРАЂАНИН: Нема их више од десет!

ПРВИ

ГРАЂАНИН: Остаћемо ми, ми смо довољни за целу слободољубиву Енглеску!

ДРУГИ

ГРАЂАНИН: Тачно. Есекс и Енглеска!

ТРЕЋИ

ГРАЂАНИН: Идемо ка катедрали светог Павла!

ПРВИ

ГРАЂАНИН: Људи, од катедрале светог Павла долази одред краљичине полиције!

ДРУГИ

ГРАЂАНИН: Ма, видиш ли добро?

ПРВИ

ГРАЂАНИН: Иду два одреда краљичине полиције! Прегациће нас. Јесам ли вам рекао да свратимо код Симпкинса на пиво!

ДРУГИ

ГРАЂАНИН: У праву си. Ево, ту је моја кућа.

ТРЕЋИ

ГРАЂАНИН: А Есекс и Енглеска?

ДРУГИ

ГРАЂАНИН: Ма, шта ме се тичу и Есекс и Енглеска!

ТРЕЋИ

ГРАЂАНИН: Да попијемо три пива и да гледамо своја посла. Доста смо се ми борили!

Шмућну у пролаз од куће.

БЕН ЏОНСОН: Виле, хоћемо ли и ми у кафану на једно пиво?

На средини позорнице је Есекс, још увек маши засијавом. Слућен је. Осврће се око себе.

ЕСЕКС:

(У последњем очајничком покушају)

За слободну, витешку Енглеску! Есекс и Енгле...

Свије у њом иренујку полиција.

ЗАПОВЕДНИК

ПОЛИЦИЈЕ: По указу Елизабете Прве, по милости Божијој краљице Енглеске, Ирске и Шкотске, Роберт Деверу, ерл од Есекса, оптужује се за велеиздају и умољавамо га да мирно преда оружје да би му било суђено како енглеско право и закон налажу.

ЕСЕКС:

(Скрхано предаје оружје и ћуши)

БЕН ЏОНСОН: Завршава се четврти чин трагедије.

ШЕКСПИР: То је, пре, четврти чин комедије.

Свиушпа се завеса на Сиви. Крај четвртог чина.

V ЧИН

На ѓубилишију су Есекс и Целат, исћод ѓубилишија су Први и Друѓи Грађанин и сер Волтер Рали и Вилијам Шекспир, који су, свако за себе, дошли да виде поѓубљење. Окупио се свети да жледа.

ЕСЕКС: Док сам ја муку мучио са Ирском, млади, славољубиви сер Волтер Рали удварао се краљици. И врапци знају како јој је простро плашт преко баре. Написао јој је на прозору дијамантом: “Успињао бих се, ал’ се плашим пада.” А она, мудрица: “Ко се плаши, успону нека се не нада.” Млађи је од мене, можда и лепши, свакако удворичкији. О Есексе!

Много сам хтео ја
и сада ми је жао.
Уз тебе, Елизабета,
и ја сам постао зао.

Алж кукавица никад.
Мада сам био глуп
када у љутњи поменух
твој погурени труп.

Када у огледалу посматраш
своје краљевско лице,
видиш ли икад на њему
израз жене-убице?

И онда, док је мени
до тебе било стало,
да ли си ти за мене
хајала барем мало?

О Боже, приближава Ти се
један изгубљен створ,
умире нагло Есекс,
као муњом погођен бор.

ЦЕЛАТ: Пожурите, ерле, време је.

ПРВИ

ГРАЂАНИН: Ово је одиста страшно.

ДРУГИ

ГРАЂАНИН: Кажу да је желео да буде краљ.

СЕР ВОЛТЕР

РАЛИ:

(По сѝрани)

Пао је као Икар.

С неба пада блистави сјај.

Сер Волтере, да ли ћеш и ти
такав да доживиш крај?

Има ли ико кога
не подилази језа,
када га љубављу страсном
воли краљевска принцеза?

Грофе од Есекса, краљевство
било је за тебе мало,
а сад је све твоје имање
у два метра земље стало.

ЦЕЛАТ: Пожурите, ерле.

ЕСЕКС: Пожурите ви. Ово је већ други пут да краљица
одлаже пресуду.

ЦЕЛАТ: Вала, и мени је досадило. Њено Величанство би
требало да зна шта хоће. Помолите се Богу, па да
завршимо.

ЕСЕКС: Земаљској сетви увек
следује небеска жетва.
Јеврејине, твоја остварује се клетва!

Молим Те, Боже, у царство своје
и мене, кжо друге да примаш.
Дај ми покоја души,
ако је уопште имам.

Секира пада. Пада и завеса. На позорници осѝаје сам Вилијем Шексѝир.

ШЕКСПИР: Овим ће губилиштем проћи
енглеских дворана свита.
Finita comedia!
Tragedia finita!

А пре него што цео свет
западне у ноћну таму,

попићу пиће са Џонсоном
и написати драму.
Стишава се дневна
врева и галама,
зашто ме, Боже, остави
у овој ноћи сама?

*Гаси се свейлоси. Звезде на своду се пале. На позорници остијаје
Шекспир, који говори епилоџ.*

ЕПИЛОГ

Рата, насиља, смрти,
било је и биће до век,
све док постоји новац
и док постоји човек.

Да утешим оне што не воле
данашње дане сиве:
свако доба је лоше за
оне што у њему живе.